TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihi tefrika: 15 Yazan: ZIYA ŞAKIR

İngiliz sefiri Tomas

Epiyce zamandır unutulmuş olan Türk - İngiliz dostluğuna kuvvet verdi

Nitekim, (1621 senesinde) İstanbula gelen elçi (Sör Con İr), hükûmetinden aldığı bir talimatnameye binaen Türk diplomatlarile daha ilk temasında, Lehistan meselesinin halli için teşebbüslere girmişti. Osmanlı hükûmetile Lehistan Kralı Jak arasında çıkan ihtilâfı -Kral Jak namına- tesviye etmek istedi.

Bu elçi; beceriksizlik etmiş, kendisinden ümid edilen dirayeti gösterememişti... Şeklen âtıl, hassasiyetleri noksan, ihata ve muhakemeleri kıt gibi görünen Türk diplomatları, Sör Con'un yanlış bir zehaba kapılmasına sebebiyet vermişti. Bu zat, ilk hamlede, bu koca kavuklu ve uzun sakallı adamlara, fikirlerini kolayca kabul ettireceğini zannetmişti. Halbuki Türk diplomatları, kıldan nem kapan ve icab ettiği zaman, bir çelik yay gibi hassas ve çevik olan kapalı şahsiyetlerdi. Nitekim sefir, daha ilk müzakerede, yalçın kaya gibi bir muhalefet karşısında kaldı. Ve:

— Lehliler, hükûmetimizin lûtuflarını takdir etmiyorlar.. Hududlarımızda, sürü sürü kazak atlıları gezdirerek bizi tehdide cür'et gösteriyorlar... Bu cüretkârlar, tedib olunacaklar.. Lâyık oldukları şekilde cezalandırılacaklardır.

Diye, taş kadar katı bir cevab aldı.

Aradan çok geçmedi. Lehistan üzerine büyük bir ordu gönderildi. Divanı Hümayunda söylenen sözler, yerine getirildi. Elçi Sör Con, ehlilere indirilen ağır darbenin önüne geçemedi.

***

(Sör Con İr) i müteakıb İstanbula gelen elçi (Sör Tomas Roe), ondan daha büyük dirayet ve muvaffakiyet gösterdi.

Bu zat, evvelâ itimadnamesini padişaha verip, eski imtiyazları tecdid ettirdikten sonra, bir müddet vaktini sükûnetle geçirdi. Lehistanda, birbirini takib eden beş büyük hücum hareketinin sonunu bekledi.

Bu müddet zarfında, hükûmet ricalinin itimad ve dostluğunu kazandı. Lehistana inen darbeye mâni olamadıysa da, hiç olmazsa Leh esirlerinin hayatını kurtardı. Onların serbest bırakılmasını temine çalıştı.

Sör Tomas, gayet sakin, mutedil, ciddî ve akıllı bir zatti. Kendinden evvel gelen - bilhassa, son - iki sefirin bıraktığı boşluğu, faydalı işlerle doldurmak istedi. Lehistan esirlerinin hâlâsı için ifa ettiği kıymetli tavassuttan sonra, hükûmeti ve milleti hesabına şu faydaları da temin eyledi:

1 — Trablus, Tunus ve Cezayirde bulunan Türk korsanları artık Akdenize sığamıyorlar, Atlas Okyanusuna taşıyorlardı. Bunlardan bazıları, vaktile (3 üncü Murad) ın İngiliz gemilerine tecavüz olunmaması, hatta icab ederse İspanya korsanlarının taarruzlarından korunması hakkında verdiği emirleri unutmuşlardı. Bundan dolayı Akdenize giren ve Atlas Okyanusundan Hindistana geçen İngiliz ticaret gemilerini durduruyorlar, yüksek miktarda (bac) alıyorlardı.

Sör Tomas; sakin, mutedil ve makul bir lisanla bu mühim meseleyi devlet ricaline anlattı. Hükûmet, sefirin sözlerini derhal nazarı dikkate aldı. Padişah İkinci Osman, İngiliz gemilerine hiç bir suretle taarruz edilmemesi için bir ferman yazdı. Bu fermanı, (Kapıcıbaşı) ile Trablus, Tunus ve cezayir (Beylerbeyi) lerine yollamış oldu.

2 — Sör Tomas, İstanbuldaki İngiliz tüccar ve tebaasının şahsî hukuklarını sıyanet etmekte de büyük bir dirayet gösterdi. Şeyhülislâm ve kadılara müracaat ederek, İngilizlerin diğer eşhas üzerinde olan alacaklarını kâmilen tahsil etti.

3 — Bu hareketlerle, epeyce zamandanberi unutulmuş olan İngiliz siyaset ve dostluğunu Türklere hatırlatarak, İngilizlerle Türkler arasındaki âtıl münasebetlere kuvvet ve hız verdi.

Sör Tomas'ın faaliyeti, yalnız bunlara da münhasır kalmadı... Her sözü, her hareketi çok ince hesablı olan bu ağırbaşlı adam, sakin fakat hulûlkâr hareketile, saray erkânı üzerinde de müessir olmaya başladı.

Bu sırada, büyük bir ihtilâl neticesinde, padişah (2 nci Osman) katledilmiş.. Yerine, - senelerce mahpus yaşamaktan - akıl ve şuurunu kaybetmiş olan (Birinci Mustafa) geçirilmişti.

Meczub padişah; devlet umurunun değil, yaşadığının bile farkında değildi. Devletin idare mekanizması, saray kadınlarının, saray kadınlarına çatkın olan nüfuzlu saray erkânının, Sadrıazam (Gürcü Mehmed Paşa) nın ellerine geçmişti.

Senelerdenberi devam eden karışıklıklar dolayısile devletin dahilî ve harici siyaseti, berbad bir haldeydi. Bilhassa Lehistan hükûmetile henüz sulh akdedilmemesi, Avrupa devletleri arasında da bir takım cereyanların açılmasına sebebiyet vermiş.. Adeta bütün Avrupanın sulhunu tehdid eden tehlikeler başgöstermişti.

Artık Avrupa devletleri arasında baş rolü oynamaya başlayan İngiltere hükûmeti, bu halden son derecede endişe ediyor.. Bütün Avrupayı kan ve ateşe boğacak bir felâketin önüne geçmek için icab eden tedbirleri almakta kusur etmiyordu.

Fakat alınacak başlıca tedbir, İstanbuldaki saray erkânile devlet ricaline söz geçirebilmek ve onları ikna ederek Lehistan sulhunu bir an evvel neticelendirmekti.

İngiltere hükûmeti, bu ağır ve nazik vazifeyi (İstanbul elçisi - Sör Tomas Röe) ye tevdi etti.

Sör Tomas, zaten ne zamandanberi takib ettiği bu meseleyi muvaffakiyetle intac etmek için, evvelâ saray muhitinde tetkikata giriştı. Valide Sultanın, damadı Davud Paşanın, sarayın gözdelerinden (Kaptanıderya - Halil Paşa) nın da Lehlilere taraftar olduklarını öğrendi... Fakat bu tarafta öyle bir Sadrıazam vardı ki, sulh yapmamak için türlü bahaneler göstererek ayak diremişti.

Halbuki, her geçen gün, Avrupa sulhunu tehlikeye doğru sürükleyor. Bir an evvel sulh çarelerinin bulunması için, Sör Tomas'a Londradan mütemadiyen emirler gönderiliyordu.

Sör Tomas, Venedik balyözile birleşti. Vaziyetin vahametini, son defa olarak saray erkânına bildirdi. Ve bunu bildirdikten sonra da, bu meseleye tek bir hal çaresi olmak üzere, şu kısa nasihati verdi:

— Sadaret mevkiinde, Mehmed Paşa bulundukça, sulh ümidi beklemek faydasızdır.

Dedi.

Sör Tomas, Venedik balyozuyla birleşti. derhal sarayı harekete getirdi... Bu, öyle bir zamanda vuku buluyordu ki, (İkinci Osman) ın ölümile neticelenen hâdiselerden.. ve bütün devlet idaresinin muhtelif ellere intikal etmesinden, koca İstanbul dehşetli bir anarşi halinde idi.

Bu anarşi sahnesinin ikinci plânında bir adam, ortaya atılmak için sıra bekleyordu. Ve kuvvetli bir hamle ile, derhal sadaret mevkiine sıçramak isteyordu.

Bu adam, evvelce de Sadrıazamlık eden Mere Hüseyin Paşa idi. Ve, hilekârlığile iştihar etmişti.

Hüseyin Paşa, -İkinci Osmanın katillerinden olan- damad Davud Paşanın idamından sonra, gizli vasıtalarla Valide Sultana hülûl etti. Artık seksen yaşını geçmiş olan Gürcü Mehmed Paşanın, (Makamı mehdii ülya hazretleri) ne hiç bir fayda temin edemiyeceğini; ve şayed kendisi Sadaret mevkiine getirilecek olursa, sadıkane hizmetlerile (Sultanı aliyyetüşşan hazretleri) ni memnun edeceğine dair gizlice haberler gönderdi.

[Arkası var]

Üniversitede dersler kesildi

Hukuk Fakültesinden mezun olacak gencler dün bir merasim yaptılar

Hukuk Fakültesi talebeleri, hocalarile birlikte dünkü merasimden evvel bir arada

Üniversitede dersler dün kesilmiştir. Hukuk Fakültesinden, yeni dört senelik rejime göre, bu sene mezun olacak gencler bu münasebetle dün büyük bir merasim yapmışlardır.

Mezuniyet safında bulunan talebeler, Üniversite hölünde, toplanmışlardır. Fakültenin bütün profesörleri de bu merasimde hazır bulunmuştur.

Son sınıftan Necdet, heyecanlı bir nutuk söyleyerek yeni rejime göre ilk mezun sıfatını taşımalarından dolayı duydukları gururu ifade etmiş, bu büyük irfan ocağında, kendilerine ferağatle bilgi veren hocalarına arkadaşları namına teşekkür etmiştir. Necdet, arkadaşlarını memlekete yararlı birer ferd olarak çalışacaklarına, doğruluktan ve haktan hiç bir zaman ayrılmıyacaklarına ve Atatürkün yolundan ayrılmıyacaklarına dair and içmeğe davet etmiştir. Gencler, ayağa kalkarak. arkadaşlarının sözlerini teyid etmişler ve hep birden and içmişlerdir.

Bundan sonra Rektör Cemil Bilsel, kısa bir hitabede bulunarak, Fakültenin kemalli ve vakarlı genclerini Üniversite ve memleket namına tebrik etmiş, onlara, mesleklerinin gayesi olan doğruluktan, haktan ve adaletten ibaret olan hayat yolunda muvaffakiyetler dilemiştir.

Gencler, Rektörlerine ve hocalarına birer zarif buket verdikten sonra bu samimî toplantıya nihayet verilmiştir.

Bu sene Hukuk Fakültesinden mezun olacak talebelerin miktarı 150 dir.

Üniversite haftası

Temmuzun on birinde yapılacağını yazdığımız Üniversite haftasına aid program hazırlanarak Maarif Vekâletine gönderilmiştir.

Hafta Erzurumda, bizzat Üniversite Rektörü Cemil Bilsel tarafından açılacaktır. Üniversite adına gidecek profesörler: Esas teşkilât profesörü Ali Fuad Başgil, idare hukuku profesörü Sıddık Sami Unar, kadın ve doğum hastalıkları profesörü Tevfik Remzı Kazancıgil, dahiliye profesörü Mustafa Esad Güçman, hariciye profesörü Kâzım İsmail Gürkan, ijiyen profesörü Muhiddin Eren, fiziyoloji profesörü Sadi Irmak, tarih profesörü Mükrimin Halil ve sosyoloji doçenti Ziyaeddin Fahri Fındıkoğludur. Ayrıca bir talebe heyeti de bulunacaktır.

Üniversite haftasından maksad, Üniversite bilgilerini memleketin içerilerine götürmek, memleket meselelerini Üniversite faaliyetinin mevzuu yapmak olduğundan program buna göre yapılmıştır. Bu suretle giden profesörler tetkikler, konsültasyonlar yapacaklar, anketler açacaklar ve konferanslar vereceklerdir. Konferanslar, halkı alâkadar eden meselelerden başka, ihtisas adamlarının istifadelerini temin edecek mevzuları da ihtiva etmek üzere iki şekilde verilecektir. İhtisas ve meslek sahibleri için verilecek konferanslar münakaşalı olacaktır.

PAZARDAN PAZARA

Şatranc gibi - Cep ve cephe - Bir ayağın kudreti - Harb ve âşıklar - Satılık tramvay

Yazan: *SERVER BEDİ*

Şatranc gibi

Garb cephesindeki muharebe şatranc oyununa benzedi: Tek çizgi üstünde cephe tayin etmek mümkün değil. İki tarafın da askerleri biribirinin hareket sahasına girmiş. Cephenin bir tarafına dokunulsa yüzlerce kilometre ötede vaziyet allak bullak oluyor. Motorize kıtalar çat burada, çat orada görünüyorlar. Şatranctaşı gibi her hareket grupunun ayrı bir seyri, istikameti, manevra kabiliyeti var.

Fakat bu harbi şatrancdan ayıran fark da pek büyük: Şatranc, düşüne taşına, ağır ağır oynanır ve bazan taşa uzanan el, bir tereddüd felci içinde, uzun zaman havada sallanır. Bu harb, bilâkis, şimşek hızile yapılıyor.

Velhasıl, klâsik harb değil bu, kübik harb !

Ceb ve cephe

Harb tebliğlerinde sık sık geçen kelimelerden biri de: Ceb! Geçenlerde bir arkadaş dedi ki:

— Fransızlar, Almanların Kambre cenubunda açtıkları cebi delmişler.

— Şaşmam, dedim, Almanların zaten cebi delikti!

Garb cephesindeki ceb, Almanların Ceb zırhlılarını unutturdu. Ceb denizden karaya intikal etti.

Heyecanla Garb cephesine dikilen gözlerde kıvrılan tek sorgu şu:

Bakalım kim kimi cebinden çıkaracak?

Bir ayağın kudreti

Gazetelerimiz Yakub Kadrile lâtife ediyorlar. Yaban mu harriri ilkönce Arnavudluk elçisi olmuştu; Arnavudluk İtalyanlar tarafından işgal edildi; sonra Çeko - Slovakya elçisi olmuştu, Çeko-Slovakyayı Almanlar aldılar; nihayet, üstad Holanda elçiliğine gönderildi, Hollanda da Almanlar istilâ ettiler.

Üstadın ayağile milletlerin kaderi arasında gizli ve uğursuz bir münasebet mi var? Eğer öyle ise bu ayağın müthiş kudretinden istifade etmeliyiz. Şimdilik, hamdolsun, hiç bir devlete karşı düşman vaziyetinde değiliz ama, günün birinde, her hangi bir devletin bize saldıracağını tahmin edersek, felâket vukua gelmeden evvel, sayın Yakub Kadriyi o memleketin payıtahtına yollayıveririz!

Harb ve âşıklar

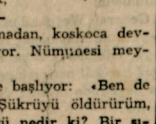

Cinayetler çoğalıyor.

Harbin tesiri.

Sevgilisine kavuşamıyan deli âşık, bakıyor ki, Avrupada, bir aya varmadan, koskoca devletler istilâ olunuyor. Nümunesi meydanda.

Âşık düşünmeğe başlıyor: «Ben de sevgilimin kocası Şükrüyü öldürürüm, karıyı alırım. Şükrü nedir ki? Bir sıkımlık canı var. Holanda kadar, hele Polonya kadar olmasın. Neden korkuyorum? Gücü gücü yetene! Müdafaa halinde öldürdüm derim, olur biter!»

Âşıklar arasında bu kadarına cesaret edemiyenler de şöyle hulyalar kurarlar: «Ah, bir paraşütüm olsa da sevgilimin tahtaboşuna geceleyin kimseden habersiz iniversem!»

Anlaşılıyor ki, harbin tesiri en çok âşıklar üzerinde. Sebebi de besbelli: Aşk da, iki cins arasında bir harbdir.

Satılık tramvay şirketi

Üsküdar Tramvay şirketi nihayet mezada çıkarılıyormuş.

Fakir Üsküdarda bu şirketi satın alacak babayiğit yoktur. Mezadı Karaköy meydanında yapmalı. Geceleyin, el ayak çekildikten sonra, kuvvetli lâmbalar yakmalı, ortaya Üsküdarın en yeni tramvay arabalarından iki nümune koymalı, zenginleri toplamalı.

— Harac mezad satılıyor, satılıyor, bir milyon iki yüz bin lira... Harac mezad...

İlkönce Doktor Lûtfi Kırdar pey sürer:

— Benden bir milyon!

Arkasından zengin bir otobüsçü:

— Bir milyon yüz bin!

Sonra Nafıa, Vakıflar İdaresi, İş Bankası ilâh... Fiat belki iki milyona çıkar. Fakat talibi yoksa şirketin hisse senedleri Sandal Bedesteninde müzayedeye konur: Belki açıkgöz koltukçular, tramvayları alıp içindeki kanapeleri sökerler ve kübik eşya niyetine satarlar!

SERVER BEDİ

Şikâyet cürüm değildir

Adliyeyi şikâyet ettiği için tevkif edilen bir vatandaş beraet etti

Adliyenin manevî şahsiyetini tahkir ettiği iddiasile bir müddettenberi İstanbul ikinci ağırceza mahkemesinde mevkuf olarak muhakeme edilen Hulûsi Öngül hakkındaki karar, dün sabah bildirilmiştir. Kapalı celsede görülen bu davanın açık celsede bildirilen kararında, mahkeme, müddeiumumiliğin tecziye talebinde isabet bulunmadığı kaydile bu talebi reddederek, Hulûsi Öngülün beraetine ve hemen tahliyesine ittifakla karar vermiştir. Kararın esbabı mucibesinde, Hulûsi Öngülün 26/3/1341 tarihli ve 114 sayılı ilâmla Muammer Cahidden 1,400 küsur liralık matlubatını devren temellük ettiği; bu ilâmın kat'iyet kazanıp kaziyei muhkeme halini aldığı, buna rağmen alacağını tahsil imkân bulamamasından müteessiren mafevk bir makama şikâyet için arzuhal verdiği, anlatılmaktadır. Şikâyetinde; Adliyenin Maliyeden sorduğu şeylere hatta cevab bile alamadığını, kaç zamandır işlerinin bu yüzden bir türlü yürümediğini ifade suretinde tespit ettiği cümlelerin tahkiri değil, tenkid yollu şikâyeti ifade ettiği ileri sürülmekte ve sözler kısmen mülâyim sayılmasa bile bunların umumî manada manevî şahsiyetin değil, ancak şahıslara matuf olduğu ve bu yolda şikâyetin de teşkilâtı esasiye kanununun her ferde bahşettiği şikâyet hakkına ve salâhiyetine istinadla usulü dairesinde yapıldığı belirtilmektedir.

Gülcemal satılıyor

Bazı İngiliz firmaları Devlet Denizyolları idaresine müracatle Halicde bağlı bulunan emektar Gülcemal vapurunu satın almak istemişlerdir. Devlet Denizyolları idaresi bu teklifi kabul etmiş ve gemiye 23,00 İngiliz lirası kıymet takdir ederek satılığa çıkarmıştır.

Akşam kız san'at mektebinde müsamere

İstanbul Akşam Kız San'at Enstitüsü talebeleri, ders senesinin sonu dolayısile, dün İstanbul Kız lisesi salonunda bir müsamere vermişlerdir. Talebeler, son modellere göre hazırladıkları kadın elbiselerini lâbis olarak hazır bulunanların önünden geçmişler, büyük bir takdir ve alkış toplamışlardır.

MAARİFTE

Lise ve orta mekteb imtihanlarına girecek talebe

Lise ve orta mekteblerde imtihan hakkını kazanan talebelerin isimleri dün ilân edilmiştir. Mekteblerde imtihanlara girecek talebe nispeti yüzde 30 - 40 arasındadır. Yarın lise bitirme, salı günü de orta mekteb eleme imtihanlarına başlanacaktır.

İlk mekteb hademelerinin vaziyeti

İlk mekteb hademeleri, Vilâyet bütçesinden aylık aldıklarına göre, maaş ve iş kanunlarının ücretli müstahdemlere verdiği haklardan istifade etmeleri icab ettiği halde, vuku bulan bazı tehalüfler şikâyeti mucib olmuştur. Maarif müdürlüğünün bu hususta hazırladığı esaslar Vilâyetçe tasdik edildiğinden dün bütün mekteblere ve Maarif memurluklarına tebliğ edilmiştir. Hademelerin tayinleri, izinleri, tatilleri, sıhhî vaziyetleri ve işlerine nihayet verilmesi, tespit edilen bu esaslara göre icra edilecektir.

MÜTEFERRİK

Ticaret Vekâleti müsteşarı

Ticaret Vekâleti müsteşarı Halid Nazmi dün Ankaradan şehrimize gelmiştir. Müsteşar, 1 haziranda Yugoslavyada toplanacak olan Balkan Antantı konseyine gitmeden evvel şehrimizde bazı tetkikler yapacaktır.

Altın fiatı

Altın fiatlarında dün de hafif bir düşüklük görülmüş ve sarraflar 22,5 liradan altın almağa başlamışlardır. Maamafih satış fiatı el'an yüksek tutulmakta, 23 liraya kadar altın satılmaktadır.

Hava korunma mütehassısının raporu

Geçenlerde memleketimizi ve bu meyanda şehrimizi ziyaret eden Fransız hava korunma mütehassısı Amiral Mura'nın hükûmetimize verdiği raporun bir sureti İstanbul vilâyetine gönderilmiştir. Vilâyet, bu raporu tetkik ederek mütehassısın lüzum gösterdiği işleri yapacaktır.

Siyasî icmal

Ticarî müzakereler

İngiltere ile Fransa şu sırada harbin Akdenize sirayet eylemesine vesile vermemek için İtalyanın bahri kontrola aid şikâyetlerini ciddî olarak nazarı itibara almışlardır. Her iki müttefik devlet İtalyaya kendi iktısadiyatını müteessir eden kontrolu makul bir hadde indirmek ve mukabilinde İtalyanın da, hariçden aldığı malları Almanyaya vermemesi esası üzere anlaşmağı teklif etmişlerdir.

Kendisine şimdiden bir cemile olarak da İtalya ile Amerika arasında işleyen transatlantiklerini Cebelüttarık Boğazından geçerken durdurmamaktadırlar. İtalyanın; gemilerin durdurulmasında ve şüpheli hamulelerin zaptından bir milyar liret zarar ettiğini son günlerde müttefiklere hücuma başlıca sebeb ittihaz etmişti.

Fakat başka bir mesele İtalyanın Fransa ile arasını gerginleştirmiştir. Fransanın himayesindeki Tunus Beyliğinde olduğu gibi gene Fransanın himayesindeki Fas sultanlığında da en çok bulunan Avrupalı unsur İtalyanlardır. Şimdi Fransa kendi müstemleke imparatorluğunun belkemiği bulunan Fastaki İtalyanları -memleket içinde şüpheli bir unsur bırakmamak üzere- çıkarmaktadır. Bundan İtalya münfail olmuştur. Maahaza buna rağmen müzakeerler kesilmemiştir. Üç devletin anlaşmaya varması Akdenizdeki vaziyetin salâhına yardım edecek ve hiç olmazsa hak davası için İtalyanın elinde delil bırakmıyacaktır.

İngiltere Sovyet Rusyasile de iktısadî anlaşma yaparak aradaki gerginliği izaleye teşebbüs ediyor. Bu maksadla hayli zamandanberi müzakere cereyan etmekte idi. Sovyet hükûmeti son verdiği cevabda iktısadî esaslar üzerine anlaşmağa taraftar olduğunu bildirmiş ve lâkin Almanya ile iktısadî münasebetini her hangi suretle değiştirmiyeceğini ilâve etmiştir.

İngiltere yalnız Almanya ile uğraşabilmek için diğer büyük devletlerle iyi geçinmeğe ve anlaşmağa büyük ehemmiyet vermektedir.

Fransanın şimalinde müstevli ordu ile kat'i muharebelere hazırlanıldığı şu sırada vaziyetin İngiltere için ne kadar ciddî olduğu İngiltere Kralı tarafından İngiliz milletine söylenen hitabede açık olarak şöylece ifade edilmiştir: «Kat'i bir mücadeleye girmiş bulunuyoruz. Sizinle açıkça konuşacağım. Düşmanlarımız İngiliz İmparatorluğunu kat'i surette ve tamamen tahrib etmeğe kalkıştılar. Mağlûbiyetimiz bizim kısa bir zaman için ortadan silinip müteakiben yeni bir kuvvetle meydana çıkmamızı intac etmiyecektir. İngiliz İmparatorluğunun bütün halkını vazifelerini bütün cesaret ve hüsnü niyetle ifaya davet ediyorum.»

Bu sözler İngilterenin tarihte misli görülmemiş bir mücadeleye girmiş olduğunu ve imparatorluğun bütün kuvvetile harbedeceğini ispat ediyor. Mücadelenin siklet merkezi şimdi Manş sahillerine yaklaşmış bulunuyor.

Muharrem Feyzi TOGAY

Profesör Mazhar Osman iyileşti

Bir kaç gün evvel, Bakırköy yolunda otomobiline bir taksi çarparak hafifçe yaralanan kıymetli akliye profesörümüz Dr. Mazhar Osman derin bir memnuniyetle öğreniyoruz ki tamamen iyileşmiştir. Kendisine tekrar geçmiş olsun derken göndermiş olduğu şu mektubu da aynen dercediyoruz:

«Geçirdiğim otomobil kazası münasebetile beni tanıyanların ve sevenlerin telgraf, mektub, telefon ve ziyaretle gösterdikleri samimî alâkadan ve necib hislerden pek müteşekkir ve minnettar olduğumu arza delâletinizi hürmetlerimle rica eylerim.»

Bir cesed bulundu

Şilenin Alacalı civarında sahilde 30 yaşlarında yarı beline kadar çıplak bir erkek cesedi bulunmuştur.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

En tatlı hatırası

— Haydi, git oradan Bekir.. Sen deli misin Allahaşkına!

Diyordu. Bekir ısrar ediyordu. Çünkü Fatmayı hakikaten çılgıncasına seviyordu. Ona her itirafında aşkının biraz daha kuvvetlendiğini duyuyordu. Tarlada, çeşmede genc kadına tesadüf ettiği anlarda daima konuşmalarının mevzuunu bu bahis teşkil ediyordu.

Fatma, mümkün olduğu kadar delikanlıya ümid vermek istemiyor, omuzlarını silkiyor, yüzünü buruşturuyor, bu hallerile Bekire ısrarlarının beyhude ve faydasız olduğunu anlatmak arzu ediyordu.

— Bekir, boşuna peşime düşüyorsun, diyordu, ben seni çok küçük tanıdım. Adeta elimde büyümüş sayılırsın. Biraz kendimi sıksam, daha genc evlenseydim, senin annen olabilirdim.

— Beni güldürüyorsun Fatma.. Hiç insan on yaşında anne olabilir mi?

Bekir, Fatmayı bile bile biraz küçültüyordu. Çünkü kendisinin on yedinci baharını idrak etmekte olmasına mukabil genc kadın otuz yaşında kadar vardı. Köyün en güzel, en şirin ve en çalışkan kadını idi. Annesinin, babasının zorile zenginee, fakat hoyrat bir adamla evlenmiş, geçinemediği için üç sene içinde ayrılmıştı. Uzun zamandanberi duldu. Çektiği sıkıntılar, eziyetler onun için ibret alınacak büyük bir ders teşkil etmişti. Sade tanıdıklarına, yakınlarına değil, köye her uğrayan genc kıza, kadına sataşan yılışkan adamın kendisine yaşattığı cehennem hayatı onda başka bir erkekle yeniden yuva kuracak cesaret bırakmamıştı. Sevgi, izdivac nazarında ebedî ve zalim bir ıstırabın muhtelif safhalarından başka türlü tecelli edemiyordu. Ömrünün sonuna kadar yalnız kalmayı, hislerini körletmeği, yeniden tehlikeye atılmaya tercih etmeğe karar vermişti.

Böyle dul oturan başka bir kadın olsaydı, belki dedikodu dünyayı tutardı. Fakat Fatma için hiç kimse birşey söyleyemiyordu. Zira, genc kadın cidden namus ve iffetin eksiksiz bir timsali gibi hareket ediyordu: Çapkın geçinen bütün delikanlılar:

— Fatma mı, diyorlardı, ondan dünyada ekmek çıkmaz!

Genc kadın da kendisinden emindi. Hiçbir maddî güzelliğin, üzerinde tesir yapamıyacağını biliyor, kırpılan siyah bir göze, kıvrılan kaytan bir bıyığa katiyyen ehemmiyet vermiyordu.

***

Geçen yaz, yirmi bir yaşına girmiş yeni kur'a erlerinin köyden ayrılması her evde büyük bir hareket uyandırmıştı. Oğulların, kocaların güle oynaya hazırlanmalarına mukabil zayıf ve hassas anne, zevce kalbleri hafiften teessüre kapılmışlardı. Ayrılığın ruhlarında uyandırdığı hasret acıları bazılarının yanaklarından gözyaşları şekline girmiş dökülüyordu. Bekirin annesi Ayşe kadın da ağlıyanların içinde idi. Büyük oğlu Mahmud da yeni kur'a erlerile birlikte hareket edecekti. Köydeki bu hay huy Bekirin hal ve tavırlarında büyük bir değişiklik yapmıştı. Artık Fatma ile karşılaştığı zaman eski tehalük ve heyecanı göstermiyor, genc kadının parmaklarını ateş gibi yanan ellerinin arasına aldığı vakit yüzü gerginleşiyor, gözleri boşluğa dalıyor, sesi esrarlı bir ahenk takınıyordu .

Genc kadın mahçub ve şaşkın ellerini yavaş yavaş geri çekmek mecburiyetinde kalıyordu.

Fatma, bazan delikanlıyı tarlada çalışırken, uzaktan hiç haberi olmadan derinden tetkik ediyor, Bekirin kendi kendine gizliden muayyen bir karar vermiş olduğu kanaatine varıyordu. Eskisi gibi onu nereye giderse gitsin peşinden takib etmek ısrarını göstermek şöyle dursun, başbaşa yalnız kalmaktan bile ihtiraz eder gibi görünüyordu.

Beraber oldukları vakit de pek az konuşuyor, ağzını açtığı vakit mevcudiyetindeki sırrı hemen meydana vuracağını sanıyordu.

Bekirin ağabeysi Mahmud annesinin elini öperek veda etmeğe geldiği vakit odada büyük bir kalabalık vardı. Fatma mütemadiyen eteğinin tersile gözlerini siliyor, Bekir, hiç durmadan omuzlarını silkiyor, başını sallayordu.

Mahmud annesinin yanından ayrıldıktan sonra Bekire doğru geldi. Yüzünü, gözlerini öptü:

— Artık, dedi, babam ihtiyarladı, ailenin tek erkeği burada sen kalıyorsun demektir..

Fatma da delikanlının sözünü tamamlamak istedi:

— Evet, Bekir artık çocuk değil.. Tabiî evde, senin yokluğunu belli etmeğe çalışacak..

Bekir, sesi ihtizazlı, gözleri dolu birden yerinden kalktı:

— Belli olmaz!

Diye dışarıya doğru yürüdü. Kapıda bir tereddüd ânı geçirdi. Köşede elini şakağına dayamış dalgın oturan ihtiyara seslendi:

— Babacığım, az bana gelsene!

Annesi de ihtiyarın arkasından koştu. Oğlunun babasile konuşlarına kulak verir vermez avludaki direğe dayandı:

— Bekir, diye bağırdı, sen olsun bizi bırakma!..

Genc çocuk Ayşe kadının dizlerine kapandı:

— Benim için gam yeme ana, dedi, askerde buradakinden daha çok işe yarayacağımı sanıyorum.. Ondan ötürü ben de gitmek isteyorum.

Oradakilerin hepsi merak ve heyecan içindeydiler. İhtiyar titrek adımlarla geri döndü:

— Bekir de, dedi, ağasile beraber gitmek isteyor.. Bunda ağlanacak, hayıflanacak bir şey yok.. Babasının yolunda yürüyor.. Ben de çağırılmadan gönüllü yazılmıştım.. Bekir, nahiyede okumuş olduğu için onu gedikli subay mektebine alırlar. Ailemizden bir küçük zabit yetişirse ne büyük şeref!

***

Yemek, büyük bir sükût ve tevekkül içinde yenilip bitirildi. Bekir, dağarcığını hazırlayabilmek için erkenden yukarıya çıktı. Fatma evine gitmek üzere herkesle vedalaştı. Fakat sokak kapısından geçeceği yerde sessizce merdivenleri tırmandı. Bekir, daha yatmamıştı. Sedirin üzerinde başını ellerinin içinde sıkmış hareketsiz oturuyordu. Fatma onu kolundan çekerek daldığı rüyadan uyandırdı. Delikanlı, neye uğradığını bilmeden yerinden fırladı. Fatma:

— Gel, Bekir!

Diye onu kucakladı. Delikanlı bu, hulyaya benzer hal içinde bütün benliğini genc kadının arzusuna terketmiş, başı yavaş yavaş onun omuzları üzerine düşmüştü.

Hadiye Iclâl